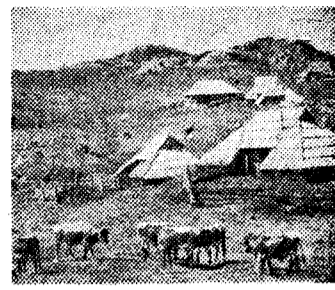

Avtobusna zveza Ljubljana-Kamnik-Kamniška Bistrica, vzpenjača na Veliko planino, hotel Šimnovec, gostišče pod Zelenim robom, planski domovi in poštne pisarne planske kočje vabijo!

BESEDE IN DEJANJA

• Krivec je več

Prav je, da smo začeli dobiti resno obravnavati vprašanja odgovornosti za razne nepravilnosti v našem gospodarskem življenju, ne bi bilo pa prav, če bi odgovornost za nepravilnosti v dosedanjih investicijski potrošnji iskali samo pri izvajalcih, vse ostale — od investitorjev do projektantov — pa pustili ob strani.

MITJA VOŠNJAK na skupni seji republiškega in gospodarskega zbora. — Delo 30. X. 1964

• Kaj so delale inšpekcijske službe?

Glede na obsodbe zaradi investicijskih prekrškov bodo morala gradbena podjetja plačati okoli 3 milijarde dinarjev kazni. Le-te bodo zelo hudo breme za delovne organizacije. Spričo sedanje kampanjske akcije inšpekcijskih služb se v velja vprašati, kaj so te službe poprej delale skoraj tri leta, odkar veljajo sedanj predpisi.

LOJZE ČEPUDEK na skupni seji republiškega in gospodarskega zbora. — Delo 30. X. 1964

• Razlika med tehnikom in profesorjem

V tovarni v nekem kraju ima tehnik 80.000 dinarjev mesečnih dohodkov, profesor s fakulteto izobrazbo v šoli v istem kraju pa le 32.000 dinarjev dohodkov na mesec. In konkretna je tudi primerjava: v nekaterih občinah snazilke ne smejo imeti manj kot 30.000 dinarjev, v drugi pa učitelj v šoli ima manj kot toliko.

J. SVETINA v članku »Kotlike velja učiteljevo delo«. — Delo 23. X. 1964

• Tri banke odveč

Od sedmih komunalnih bank v nižkem okraju bodo vsekakor morali tri priklopiti k drugim bankam. To so pokazale analize službe družbenega knjigovodstva, a tak je tudi sklep okrajnega sveta za finance v Nišu. Kako slabe so banke v Kuršumliji, Blacu in Ražnju, kažejo tudi podatki, da vse imajo komaj 53 odstotka skupnih dohodkov vseh bank v okraju.

B. MATIČ v Politiki 27. X. 1964

• Pomen znanstveno-raziskovalnega dela

Nerazvita država, ki bi se v svojem gospodarskem razvoju usmerila v empirično posnemanje in prenašanje tujih znanstvenih in bi bi z odločitvijo, da tudi z dolgoročnim spoznavanjem bodočih potreb razvijala svoje znanstveno-raziskovalno delo, bi si onemogočila vključevanje v mednarodno delitev dela.

EDVARD KARDELJ na skupni seji zveznega in prosvetno-kulturnega zbora zvezne skupščine. — 20. X. 1964

• To je vodilo k prekomernemu zaposlovanju

Dosedanji relativno nizki osebni dohodki, predvsem pa sistem, po katerem je bil naš standard v veliki meri odvisen od posrednih, za naše oči skritih prejemkov, je bil v precejšnji meri kriv za razne anomalije, ki so postale vse bolj nevzdržne. Subvencioniranje in dotiranje iz državnih fondov in na razne načine (bodisi pri prehrani, najemnih, prevoznih, letovanih in podobno) je prikrivalo, kakšen je osebni dohodek v resnici, in ni navajalo ljudi za večje intenziviranje proizvodnje — saj je bil stroj običajno mnogo »dražji« od človeka. To je vodilo k prekomernemu zaposlovanju, k odporu do uvajanja moderne tehnologije in do boljše organizacije dela k podcenjevanju kvalificiranih kadrov, znanstvenih, tehniških in podobno, je tudi za celotno področje družbenih služb nujno, da del subvencij, ki so sedaj na skrivaj predstavljale standard, spremenimo, to je, prenesemo v neposredni osebni dohodek.

VIDA TOMŠIČ na skupni seji GO SZDL in RS Zveze sindikatov Slovenije 26. X. 1964

• Pravilna struktura predstavniških teles

Dejstvo, da se bo menjala politična odnosa oziroma poslanev, omogoča zagotoviti v občinskih in okrajnih skupščinah ter v republiški skupščini ustreznejšo strukturo do dosedanje. Če naj bo družbena in politična struktura predstavniških teles dejanski odraz družbenih sil in skupnosti, katero predstavlja skupščina kot najvišji organ družbenega samoupravljanja, potem je treba kadrovske priprave od vsega začetka usmeriti v to, da bodo zadostile tej nalogi. V olivcem mora biti s strani političnih organizacij pojasnjena upravičenost takega stališča.

MARJAN BRECELJ v referatu na plenumu GO SZDL 27. X. 1964

Dne 7. novembra 1944, ravno ob 22. obletnici Oktobrske revolucije, se je nedaleč od Črnomlja pri preizkušnji angleškega minometra smrtno ponesrečil komandant glavnega štaba NOV in PO Slovenije Franc Rozman-Stane. Z njim smo izgubili našega najboljšega poveljnika, človeka, ki se je s trdim delom, samozabreževanjem in junaštvom v Španiji ter pri nas dvignil na najvišji vojaški položaj. Zaradi svoje skromnosti in tovarištva je bil Franc Rozman-Stane med borci zelo priljubljen in nas je njegova smrt vse zelo prizadela.

Ob dvajseti obletnici smrti Franceta Rozmana-Stane objavljamo sestavek, ki ga je napisal Danilo Cervenik iz Kamnika.

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Tesne vezi prijateljstva

Minuli teden je delegacija predsednikov občinskih skupščin in drugih družbenih organizacij iz raznih krajev Srbije obiskala mariborski in celjski okraj. S tamkajšnjim prebivalstvom je sklenila vezi, ki bodo odslej še bolj tesno združevale slovensko in srbsko ljudstvo.

Zvezni poslanec in predsednik mestnega sindikalnega sveta Beograda Sveta Ognjanović je povedal o namenu obiska: »V Jugoslaviji imamo premalo takih stikov, kot so ti, naši, med okraji iz Srbije in Slovenije. Naš obisk govori v prid širšemu sodelovanju pri naporih za doseganje še večjih rezultatov.«

Srbski prijatelji so si gledali več gospodarskih organizacij v mariborskem in celjskem okraju. Zeleli so, da bi poglobili sodelovanje tudi na gospodarskem področju, med njihovimi in slovenskimi podjetji. Posebno so se zanimali za možnost realizacije te ideje med mariborskim »TAM« in pribojskim »FAP«.

V Slovenj Gradcu je goste pozdravil predsednik tamkajšnje občinske skupščine: »Vaša mesta so globoko zapisana v srcih naših

ljudi. V Srbijo je bilo pregnanih veliko občanov iz partizanskih krajev iz naše in tudi drugih občin.«

Srbski prijatelji so si ogledali tudi nekaj kulturnih spomenikov. Ko so se potanko spoznavali z našim revolucionarnim bojem, so poudarili, da so zelo presenečeni nad tem, kako Slovenci hranimo pridobitve svoje revolucije.

Ob slovesu so gostje menili: »Bilo je čudovito. Trenutkov, ki smo jih preživel z vami, ne bomo nikdar pozabili. Med družbenopolitičnimi organizacijami v Srbiji ter v mariborskem in celjskem okraju bi lahko razvili še tesnejše stike in tudi gospodarsko sodelovanje v večji meri kakor doslej.«

Z. Č.

KAJ NAM PRINAŠA

NOVI ZAKON O POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU

V kratkem bo več odborov Zvezne skupščine obravnavalo predlog zakona o pokojninskem zavarovanju. Predlog tega zakona je bil sestavljen na podlagi tez in razprav o novem pokojninskem si-

stemu, zato je zanj veliko zanimanja v naši javnosti. Spričo dejstva, da pride na 100 aktivnih zavarovancev pri nas že 20 upokojevcev, a za leto 1970 se predvideva, da bo na 100 zaposlenih prišlo že 25 upokojevcev, je bilo vsekakor potrebno temeljito proučiti celoten sistem in ga povežati v načrt zakona, s katerim naj bi se vsestransko pravično in zadovoljivo reševal problem upokojevanja in upokojevcev.

V osnutku novega zakona so predvidene tudi določene tendence decentralizacije pokojninskega zavarovanja, v smislu le-teh pride precej zakonskih pravic na skupnosti socialnega zavarovanja, in to:

- usklajevanje pokojnin z ekonomskim gibanjem;
- določanje koeficienta zaradi valorizacije osebnih dohodkov, ki se upoštevajo pri določanju pokojninske osnove;
- določanje najvišjih zneskov osebnih dohodkov, ki se upoštevajo v pokojninsko osnovo;
- določanje varstvenega dodatka za upokojevce z najnižjimi pokojninami;
- uvedba prostovoljnega zavarovanja in določanja vseh elementov, potrebnih za njegovo izvedbo.

Med novostmi v načrtu zakona o pokojninskem zavarovanju je vsekakor najpomembnejše podaljšanje pokojninskega staža na 40 let za moške in 35 let za ženske. Toda spričo upoštevanja dejstva, da je v letih 1962 in 1963 imelo 46 % moških zavarovancev, ki so stopili v pokoj 36 do 40 in tudi več let pokojninskega staža, postaja to podaljšanje vse bolj razumljivo in logično.

Predlog novega zakona o pokojninskem zavarovanju vsebuje tudi posebne pogoje za pridobivanje in odmerjanje pokojnine udeležencem narodnoosvobodilne vojne. Namen teh posebnih pogojev je omogočiti borcev, da prej izpolnijo polni pokojninski staž kot drugi zavarovanci in s tem pridobijo pravico do starostne pokojnine. To je potrebno zaradi tega, ker so udeleženci NOB glede splošnega zdravstvenega stanja, izčrpanosti in delovne sposobnosti v znatno slabšem položaju kot drugi zavarovanci.

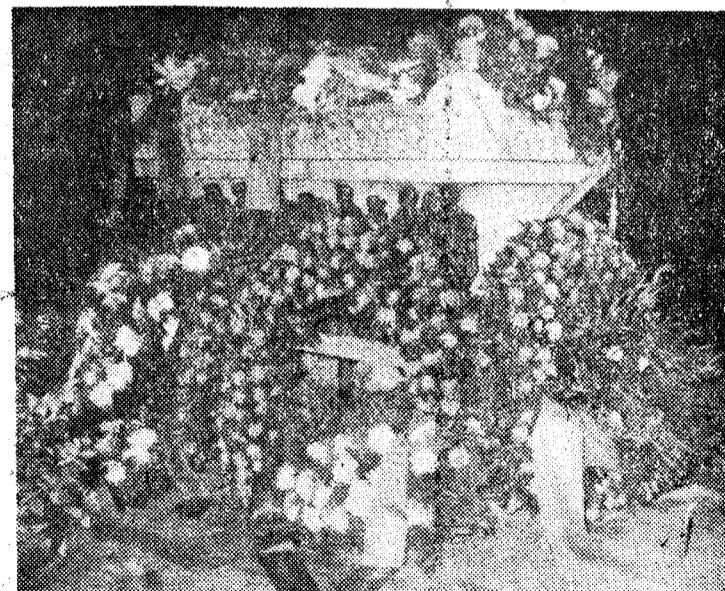
Upoštevati je pri tem treba tudi to, da je bilo precejšnjemu šte-

vilu udeležencev NOB onemogočeno usposabljanje se za višje kvalifikacije in s tem so izgubili možnost, da si pridobijo višje osebne dohodke, ker so pač po vojni opravljali razne dolžnosti.

Zaradi vsega tega in z ozirom na družbeno politične zasluge udeležencev NOB je prav, da imajo določene ugodnosti pri upokojevanju.

V predlogu zakona je predvideno, da se udeleženci narodnoosvobodilne vojne pred 9. septem-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Na dan mrtvih smo se jih spomnili, zaživel s tistimi, s katerimi nas druzi misel, da smo — pa naj so padli kot talci, umrli v plamenih lastnih domačij ali padli kot borci v prvi in drugi svetovni vojni — velika družina, ki je spoznala krutosti vojn ter njihovega osvajanja, teptanja človeka in njegovih osnovnih pravic ter dostojanstva. Na njihovih grobovih smo s sklonjenimi glavami prižgali sveče, položili šopke in vence, v spomin nanje, pod domačo grudo, na tiste, ki počivajo v tujini, na tiste, ki imajo zadnji dom v neznanih gozdovih, za katerimi na ta dan ni zagorela nobena sveča

Tudi junakov v grobnici narodnih herojev v Ljubljani smo se spomnili. Mnogi Ljubljančani in okoličani so se jim v soboto pred dnevom mrtvih na komemoraciji poklonili in položili mnogo cvetja večnega prijateljstva in hvaležnosti

OBČANOVA BELEŽNICA

Menda zadnje čase pri nas nismo o ničemer toliko razpravljali kot prav o šolstvu. O njegovem položaju na današnji stopnji našega družbenega razvoja.

Ne morebiti s stališča, da na tem področju družbenega standarda nismo ničesar storili od osvoboditve sem, marveč predvsem s stališča, kako zagotoviti šolstvu tisto mesto, ki mu gre.

Tem problemom je bila posvečena vrsta sestankov in posvetovanj, razprav v skupščinskih odborih, slednjic pa je o tem razpravljali tudi skupni plenum Glavnega odbora SZDL in republiškega sveta Zveze sindikatov.

Številke, čeprav že po naravi suhoparne, ki utemeljujejo in osvetljujejo posamezna stališča in dejstva, so dokaj zgovorne...

• V naši republikli odpade na enega učenca v osnovnih solah je 3,3 kvadratnega metra koristne površine v prvi izmeni. To pa hkrati pomeni, da to isto šolsko površino koristni se druga in tudi tretja izmena šolarjev. Po normativih, se pravi po tistih pogojih, ki bi jih morali učenci imeti, pa bi moralo biti na razpolago slehernemu učencu vsaj šest kvadratnih metrov šolskega prostora. Ne smemo pa tudi pozabiti na to, da so ti šolski prostori kaj malo primerni za sodoben in moderen pouk, ki ga uvajamo oziroma smo ga že uvedli.

ŠOLE

V zadnjih letih smo kaj malo sredstev namenili za izgradnjo šolskih prostorov. No, po podatkih sodeč, tudi tistih sredstev nismo uporabili v celoti. Na primer:

- 1959. leta niti polovico investicij,
- 1963. leta pa le 43 odstotkov!

Zato ni prav nič čudnega, če se družbeno politične organizacije zavzemajo za hitro in učinkovito vlaganje v gradnjo šolskih prostorov, ne le osnovnih šol, marveč tudi drugih, kjer je položaj še bolj zaskrbljujoč. Omenimo še en podatek:

- Od 1.985 šolskih zgradb za osnovne šole je bilo kar 760 zgrajenih pred prvo svetovno vojno (!), od osvoboditve pa do leta 1960 smo zgradili le 184 osnovnih šol.
- Zamujeno bo le s težavo moč nadoknaditi. Tudi s sedemletnim družbenim načrtom, ki pa predvideva izgradnjo šolskega prostora za vse vrste šol v višini petinpetdeset milijard dinarjev.
- Vsekakor bo to treba doseči in ne bi bilo prav, če bi potlej ugotavljali (kot smo to pot), da niti predvidenih sredstev nismo vložili v izgradnjo šol.

Položaj, zvečine, v občinah ni rožnat. Ne le kar zadeva šolski prostor, katerega povsod primanjkuje, marveč tudi kar zadeva opremljenost šolskih prostorov.

• Obstajajo primeri, ko morajo učenci zaradi pomanjkanja sredstev pisati na vrata ali kaj podobnega, namesto na črne table. Na Dolenjskem menda celo obstaja primer, da imajo otroci šole v nekdanji mrtvašnici, ker je bila šola med vojno požgana, nove pa niso utegnili zgraditi... Da se učenci uče zemljevidov s starih avstro-ogrskih ali predvojnih jugoslovanskih zemljevidov... Da so v mnogih primerih vrtljivi globusi že pravo razkošje!

• Naj končam ta zapis o šolah se z mislijo predsednice GO SZDL Vide Tomšič na zadnjem plenumu:

- »Izhod iz sedanjega neugodnega materialnega položaja šol je samo v tem, da se družbena skupnost zavestno odloči za tako delitev narodnega dohodka in proračunskih dohodkov, da bo glede na sedanje stanje ne le zagotovila enakomeren razvoj šolstva z drugimi dejavnostmi, stanje pa da bo temu vprašanju za določen čas dala tudi prednost. Sredstva vzgojno-izobraževalnih ustanov pa se morajo formirati na podlagi družbeno priznane vrednosti dela, ki ga šole opravljajo in na podlagi realnega izračuna stroškov, ki v zvezi z delom nastajajo...«

LZTOK AUSEC

Oči sveta so uprte v Moskvo

Spremembe v Sovjetski zvezi pa kitajska atomska demonstracija v pušavi Takla Makan — to sta temi, o kateri razpravljata ves svet. Britanske volitve, za katere je vladalo tako veliko zanimanje, so šele na tretjem mestu.

V Aziji razmišljajo največ o atomski gobi, ki je nenadoma zamračila nebo. Eni triumfirajo, drugi so napoli obupani. Indija gleda z največjo zaskrbljenostjo na kitajsko demonstracijo. Na Japonskem je spomin na prvo atomsko bombardiranje še živ — Hirošima s svojimi žrtvami opozarja človeštvo na dan in dan na veliko tragedijo. Toda KP Japonske je čestitala Pekingu.

Merila sveta so res čudna. Kar je za enega prekleto, je za drugega sveto. Predsednik KP Indonezije Aidit meni, da bo kitajska bomba povečala prestiž Kitajske in Azije... v Albaniji triumfirajo, Gvineja pozdravlja kitajsko demonstracijo, Kambođa brzojavno čestita. Uradna Francija molči, toda Pariz razume Kitajsko.

Sicer pa pišejo listi največ o spremembah v Moskvi. Pri tem analizirajo gesla, ki so jih objavili sovjetski listi ob 47. obletnici oktobrske revolucije, tehtajo govor, ki ga je imel Brežnjev ob sprejemu kozmonavtov v Kremliju, berejo Pravdo od vrste do vrste.

Spremembe v Moskvi so še vedno enigma — in bodo še dolgo ostale take. Ni naš namen analizirati zadnje spremembe, to bo možno z daljše časovne perspektive. Opozorili bomo le na nekaj momentov, ki so sami po sebi zanimivi. Predvsem pa moramo poudariti, da novo vodstvo še ni niti poskusilo informirati javnosti o motivih in vzrokih, ki so privedli do zamenjave Hruščova v vrhovnem aparatu.

»Človek, ki je bil odstranjen na tako grob način — piše Pietro Nenni v glasilu italijanske socialistične stranke Avanti — je izpolnil celo desetletje. Na zgodovinskem odru se je pojavil kot nova in sveža sila. Imel je hrabrosti in zaslug, da je do temelja omajal mit o Stalinu, da je zadovoljil težnje svoje dežele po večjem blagostanju in večji svobodi, prizadeval si je, da bi postala politika miroljubnega sožitja stvarnost, žrtvoval je za to celo svoj prestiž, kakor npr. v primeru Kube. Človek, ki je imel toliko volje in hrabrosti, je bil prav toliko impulziven, improvizator in kdaj tudi nepremišljen. Hruščov je več obljubljal kot je lahko izpolnil. Hruščov ni imel jasnih konceptov o tem, kakšna naj bi bila ta destalinizacija.«

Nenni pravi dalje, da je »ostala politična struktura partije in sovjetske države, še bolj pa ljudskih demokracij, ista kot je bila za Stalina. Hruščov je užival velike simpatije med narodom, in prav tu je bila njegova moč, vendar je bila neizkoriščena. Dejanska oblast je bila v rokah ozke kliki, ki ni marala Hruščova niti njegove neposrednosti in njegovih ciljev.« Voditelj italijanskih socialistov meni, da bodo najpomembnejše stvari, iz katerih bodo razvidni nameni novega sovjetskega vodstva, vprašanje notranje destalinizacije, miroljubna koeksistenca in moskovska pripravljavna konferenca o sporu s Kitajsko.

Zdaj je oblast deljena, funkcije Hruščova sta prevzela Brežnjev in Kosigin. Tak je bil položaj koj po Stalinovi smrti leta 1953. Pet let pozneje je Hruščov združil v svojih rokah položaj sekretarja partije in predsednika vlade. Leta 1958 je Hruščov eliminiral Bulganina iz vlade. Bulganin (od leta 1955 — 58. predsednik sveta ministrov) je postal navaden funkcionar v Stavropolju, na severnem Kavkazu.

Po Leninovi smrti 1924 je postal predsednik vlade Rikov (1924—1930), nato pa Molotov (1930—1941). Ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, je postal predsednik vlade Stalin — ta je bil sočasno tudi generalni sekretar partije, to je postal leta 1922, ko je Lenin resno zbolel.

Pravda očita Hruščovu, da je skušal v svojih rokah osredotočiti čimveč oblasti. Z eno besedo — kult osebnosti. To je težka obtožba. Dobro je znano, da je ta kult prav Hruščov

Periskop na 46. vzporedniku

energično in brezkompromisno obsodil, ko je razkrinkal Stalina kot velikega avanturista. Ne le to, prizadeval si je, da bi onemogočil ponavljanje teh metod.

Res pa je, da je isti Hruščov uničil princip kolektivnega vodstva, ki je bilo nekaj časa po Stalinovi smrti še sveti zakon. Govoril je rad v prvi osebi, prizadeval pa si je tudi, da bi utrdil svoj lik kot dober oče v srcu naroda.

Vprašanje, ki si ga povsod zastavljajo, je, če se bo sedanja zunanje-politična smer Sovjetske zveze nadaljevala? Iz vseh dosedanjih elementov je razvidno, da se bo, vendar z različnim poudarkom.

List Indian Express meni, da ostavka Hruščova še ne pomeni, da se bo spremenila sovjetska zunanja politika, lahko pa pomeni obnovo pogajanj med Moskvo in Pekingom. Tudi moskovski opazovalci so mnenja, da so znaki, iz katerih bi lahko skleпали, da napetost med obema kolosoma popušča. Na to sklepajo iz okolnosti, da se v izjavah sovjetskih voditeljev vse manj in manj citira moskovski sporazum o prepovedi atomskih poskusov. To ocenjujejo kot koncesijo kitajskemu stališču. Govori se le o splošni razorožitvi. To pa je fraza, ki se ponavlja že najmanj deset let — od Stalinove smrti.

Iz Pravde je razvidno, da novo sovjetsko vodstvo še vedno vztraja pri konferenci, na kateri naj bi razpravljali o sporu s Kitajsko. Vendar pa baje novo vodstvo ne želi, da bi se ta končala s formalno obsodbo Kitajske. Do te pa bi verjetno prišlo, če bi bil še Hruščov v Kremliju. Pravda v tej zvezi očita Hruščovu — seveda samo v vrsticah — da je bil v kitajskem vprašanju premalo elastičen in da je ta spor privedel na konico ostrine.

Sploh vemo zelo malo o zadnjih spremembah. Glasilo italijanske partije Unità je zato ondan apeliralo na novo sovjetsko vodstvo, da objavi vzroke, ki so privedli do zadnjih sprememb. Razumljivo: prihodnji mesec bodo v Italiji občinske volitve in kandidati morajo pojasniti volivcem, kako, zakaj itd. je prišlo do padca Hruščova.

Le-ta živi sedaj v popolni izolaciji, Hruščov ni več niti član prezidija (politbiroja) partije, njegove slike so odstranili z vseh mest, preinačiti bodo morali vse knjige (zlasti šolske), kjer se citira njegovo ime. Hruščov ni več zdaj niti eden izmed organizatorjev ukrajinjske fronte — njegovo ime se ne citira več.

Indijski list Times of India analizira zadnje dogodke v luči zgodovine, pri tem spekulira, ali je prišlo do zadnjih sprememb zaradi zunanje ali notranje-političnih razlogov. To je res veliko vprašanje, na katerega še dolgo ne bo mogoče odgovoriti.

Iz zgodovine vemo, da so vse velike spremembe — revolucije itd. — diktirali vedno notranje-politični momenti. Tu je bila dinamična stran sprememb. Zunanja politika je, kakor vemo, odraz notranje — vsaj v principu.

Ce je tako, bomo morali na odgovor, kaj pomenijo zadnje spremembe v Sovjetski zvezi, še počakati. M. O.

Razstava »Spomeniki NOB na Gorenjskem«

Med 1. in 28. novembrom bo v galeriji Gorenjskega muzeja v Mestni hiši v Kranju razstava »Spomeniki NOB na Gorenjskem«.

Razstava bo na začetku prikazovala z nekaterimi umetniškimi fotografijami v primerni povečavi naravne lepote Gorenjske ter položaj Gorenjske v Jugoslaviji. To zdaj bodo dosegli z velikim zemljevidom, kjer bo Gorenjska posebej označena. Sledili bodo podatki o nemški okupaciji 1941, dokumenti o Begunjah in o nemškem nasilju.

Likovni del bo posvečen v prvi vrsti ustreljenim talcev. Tako bodo za vsak spomenik, ki je estetsko primeren, razstavili nemški plakat o ustrelitvi, fotografijo morišča z ustreljenimi in sedanjo, umetniško fotografijo spomenika.

Ostala razstava bo razdeljena na tematske skupine. Tako bomo videli fotografije spomenikov po vaseh in mestih, spomelnike na krajih, kjer so bili važnejši boji, fotografije spominskih obeležij, spominskih kamnov, plošč, lesenih in kovinskih spomenikov in spomenikov na pokopališčih.

Slikarski čopič je počasi polzel po papirju. Njegova roka, roka fantiča pri devetih, ni več tako neveščarisanja kot je bila pred dvema letoma, ko je bil prvič pomočil čopič v barvo, tu, v Ateju za »likovno vzgojo« Pionirskega doma. Tokrat si je fantič izbral motiv iz vsakdanjega življenja. Izpod čopiča bodo prišli učenci, na poti v šolo, nasmejani, s torbicami v rokah. Čez leto ali dve se bo fantič lotil slikanja partizanov na pohodu, morda bo že takrat lahko prikazal drobec trpljenja umirajočega borca, ki ga je pokosila sovražnikova krogla. Takrat bo z vseh stran razumel epopejo naše revolucije in mu to ne bo težko. Vživel se bo v vsebino partizanskega boja, predstavljal si bo in obudil tisto, kar je doslej slišal samo iz pripovedovanj starjših.

Obiskal sem pionirje, ki kiparijo in slikajo s pomočjo najstarejših slikarskih tehnik v prostorih na treh kraljih Ljubljane. Kaže, da tudi njih daje stonovanska stiska. Vendar jih to ne moti, da ne bi spretno gnetli kiparske gline in nanašali barve na papir, ob navetih svojih vzgojiteljev.

Izkoristil sem minute odmora in se pogovoril z enim izmed strokovnih vodij umetniškega udejstvovanja mladih. Predmet najinega razgovora je bilo likovno upodabljanje motivov iz narodnoosvobodilnega boja, predvsem slikanje, ki je nekoliko manj zahtevno od kiparjenja in ob katerem otrokovo

Dejansko gre za tri krajše filme, katerih naslov je povzet po zadnjem, tretjem. Prva dva se imenujeta »Oče« in »Močvirje«. Tudi ta film je bil na puljskem festivalu in tudi o tem so govorili podobno kot o »Človeku iz hrastovega gozda«, da nekoliko povečuje čestitost ter kaže naše ljudi v nezgodovinski, neresnični luči. Toda tudi ta trditve je pretirana, čeprav bi morda lahko zapisali za »Močvirje« in »Vrtinec«, da taki primeri niso bili ne tipični in ne tako pogosti, da bi bilo

vredno o njih posneti film. Toda umetnost vedno išče nenavadne motive.

V prvem delu omnibusa, v »Očetu«, vidimo našega Lojzeta Potokarja v vlogi očeta, bosanskega kmeta, ki skupaj z dvema sinovima orje. Zaradi partizanske akcije Nemci streljajo talca. Stare ljudi ločijo, hočejo samo mladino. Tako sta pripravljena za ustrelitev tudi oba sinova glavnega junaka. Oče pravi zanjmu nemškega oficirja, ki privoli, da bodo ustrelili samo enega. Zdaj se oče ne

Moška žepna ura iz Muzeja revolucije in Ljubljane je s svojimi kazalcema v obliki srpa in kladiva ter z geslom »Proletarji vse dežel, združite se!«, ki ga je moč prebrati s sekundnega kazalca, velika redkost med izdelki urarstva.

Novi zakon o pokojninskem zavarovanju

(Nadaljevanje s 1. strani)

brom 1943, ki imajo 35 let (moški) oziroma 30 let (ženske) pokojninskega staža, izenačijo z drugimi zavarovanci, ki imajo 40 oziroma 35 let pokojninskega staža. Zaradi tega so tudi pokojninski procenti razporejeni tako, da se maksimalni znesek pokojnine doseže s 35 oziroma 30 leti pokojninskega staža. Novost pri tem predstavlja predlog, da minimalni pokojninski staž znaša 20 in ne več 15 let, kot je to bilo do sedaj potrebno za dosego pravice do pokojnine s 55 oziroma 50 in manj leti.

Po predlogu osnutka novega zakona o pokojninskem zavarovanju

je predvideno, da imajo nosilci spomenice 1941 pravico do pokojnine v višini 100 % pokojninske osnove, če dopolnijo 35 oziroma 30 let pokojninskega staža. Če pa gre nosilec spomenice v pokoj pred 35 (30) leti pokojninskega staža se mu po letih pripadajoča pokojnina zviša za 60 odstotkov, toda to zvišanje ne sme presegati 85 % pokojninske osnove.

Med posebnimi pogoji za pridobivanje pokojnine udeležencev NOB je tudi določilo, da se borcem, ki so vstopili v NOV po 9. septembru 1943 in ki gredo v pokoj pred 40 (35) leti pokojninskega staža, znesek pokojnine, obračunan po izvršenem pokoj-

ninskem stažu zviša, in to borcem od 9. 9. 1943 do konca leta 1943 za 60 odstotkov, borcem od 1944 za 30 odstotkov, borcem od 1945 za 10 odstotkov. Toda to zvišanje ne sme presegati 85 odstotkov pokojninske osnove. Tudi za zavarovance vojne ujetnike, zapornike in internirance po 6. aprilu 1941, ki so aktivno in organizirano sodelovali pri delu za NOB in ki nimajo dvojno priznanih let za starostno pokojnino, če gredo v pokoj, predno dovršijo 40 (35) let pokojninskega staža, se zviša pokojnina za 30 odstotkov, toda največ do 85 odstotkov pokojninske osnove.

Ko je že govora o procentih zviševanja pokojnin pri tistih

udeleženceh NOB, ki gredo v pokoj predno izpolnijo 35 (30) let pokojninskega staža, moramo pripomniti, da pogrešamo v načrtu slične pravice, ki jih imajo po sedanjem zakonu o pokojninskem zavarovanju udeleženci NOB od 1941 (100 %), od 1942 (90 odstotkov) in od 9. 9. 1943 (60 %).

Pomembna novost v zakonskem predlogu je določba, da se dodatek za zaposlene udeležence NOB šteje v pokojnino. Zaradi tega ni bilo potrebno uvajati v predlog zakona posebne zagotovljene pokojninske stopnje. Izjemoma je ta predvidena za udeležence NOB, ki so že upokojeni. Zanje je ob prevledbi določeno, da bodo dobili pokojnino v višini pokojninske osnove dodatka za zaposlene udeležence NOB.

V zakonskem predlogu je tudi za prihodnje predvidena možnost, da posebna republiška komisija prizna potrebo po upokojitvi udeležencev NOB pred 9. septembrom 1943, če imajo 15 let pokojninskega staža, a od tega 10 let staža učinkovitega zavarovanja.

Omeniti velja še to, da je tudi za vojaške vojne invalide od I. do IV. skupine predviden beneficiran delovni staž. Vsakih 12 mesecev učinkovitega delovnega odnosa se jim računa kot 15 mesecev zavarovalnega staža.

To so novosti predloga zakona o pokojninskem zavarovanju, ki zadevajo udeležence NOB. K vsemu temu je treba pripomniti še to, da bo o tem zakonskem predlogu razpravljali tudi zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije na svoji seji 6. novembra.

Kontrolni stolp na letališču — jamstvo za varnost v zraku

Venec mrtvem komandantu Stanetu

»Komandant NOV in POS Franc Roznam-Stane se je pri izvrševanju službene dolžnosti dne 7. novembra smrtno ponesrečil. Večna mu bodi slava!« Ta neverjetna in žalostna vest, ki je bolešno odjeknila v srcih vseh partizanov, je bila tiste dni objavljena tudi v »Poročilih OF za Gorenjsko«. Z neverjetno naglico se je širila od ust do ust, iz kraja v kraj. Povsod so jo borci sprejemali z globoko bolestjo.

Na sedežu političnega vodstva OF kamniškega okraja, katerega član sem bil takrat tudi jaz, se je tiste dni mudila delegacija Pokrajinskega odbora OF za Gorenjsko.

Po krajšem posvetovanju, kako naj se borbeno Gorenjska poslovilo od mrtvega komandanta, smo sklenili, da takoj preskrbimo venec, ki ga bomo odnesli v Glavni štab NOV in PO Slovenije. Ta častna, vendar težka in odgovorna naloga je bila zaupana Jožetu Kosirniku-Rudiju in meni.

Po skrivnih poteh so kurirji prinesli iz okupiranega Kamnika prekrasno venec. Narejen je bil iz smrekovih vejic, med katerimi so bili pomešani lorvorjevi listi in planike. V venec je bila pripeta velika rdeča zvezda, ki je bila narejena iz drobnih mavčastih kroglic. Na venco pa je bila pripeta trobojnica z napisom »Po zdrav Gorenjske — komandantu Stanetu«.

S ponosom sva prevzela venec in odšla proti Beli krajini. Po gorenjskih hribih je takrat že za-

Naslednje jutro sva odšla in se javila v glavnem štabu, kjer naju je sprejel njegov zastopnik.

Začuden in presenečen je z zadovoljstvom prevzel venec. Izredno lepo in pristržno se nama je zahvalil za požrtvovalno in naporeno dejanje. Ob slovesu pa nama je dejal: »Tovariša, še enkrat vama hvala za ta nepričakovani pozdrav, ki ga pošiljajo borbeni ljudje Gorenjske mrtvem komandantu Stanetu!«

Zadovoljna in z olajšanjem sva odšla, ker sva zaupano nalogo kljub naporom in zaprekam izpol-

nila. Od tod sva odšla na novo dolžnost. Na Gorenjsko pa sva se vrnila šele takrat, ko je bila že osvobojena in je že navdušenim pozdravljala osvoboditelje in klicala zmagi in svobodi.

Zdelo se mi je prav, da se po dvajsetih letih, ko se spominjamo smrti velikega španskega borca in junaka naše NOV, spomnimo tudi tega, kako smo v izrednih razmerah vojnega časa gorenjski partizani ponesli svoj poslednji pozdrav več kot sto kilometrov daleč na grob svojemu komandantu.

GLAVNI KONTROLOLOR — MAGNETOFON

PO KATASTROFALNI LETALSKI NESREČI NA AVALI

Če je pilot nediscipliniran...

Vse do druge svetovne vojne ni bilo na nebu nobene kontrole. Vsakdo je letel, kjerkoli in kakorkoli je hotel, toda izredno nagel razvoj zračnega prometa je začel pozviti z nesrečami. Zato so uvedli kontrolo nad poletji, ki skr-

šati pot. Ker pa je letelo izven kontroliranih smeri, so ga nad Bolgarijo sestrelili.

Kontrolorjeva beseda je zakon za pilota

Strmimo v okrogel ekran radarja in skušamo dojeti, kaj naj pomenijo posamezne pike, ki jih vidimo na njem. Če ne bi bilo kontrolorja, ki je s svojim izurjenim očesom zagledal letalo v smeri Topole, ne bi mogli nikoli ugotoviti, da bela štirikotna lisa odraža neko romunsko letalo med poletom.

Zraven radarja je komandna miza, iz katre kontrolor usmerja vsa letala. V vsakem hipu ve, kje in kako visoko je to ali ono letalo... Pozorno oko spremlja na radarskem zaslonu vsakega izmed njih. Pike se približujejo, oddaljujejo in premikajo le tako, kot jim ukazujejo ljudje, ki skrbijo za varnost v zraku.

V zatemnjeni sobi se mešajo glasovi iz ozračja in prihajajo

najrazličnejši podatki, vse to pa vodi kontrolor.

»Kontrolorjeva beseda je zakon za pilota,« je rekel Mladen Stojković, namestnik načelnika pokrajinskega centra.

»Pa se je že kdaj zgodilo, da se pilot ni pokoraval temu zakonu?«

»Zelo poredkoma. Vsakemu pregrešku, še tako naivnemu, sledi kazni. Leta 1952 se je pri Zagrebu zrušilo letalo samo zato, ker je bil pilot neposlušen. Pilot je letel iz oblaka v oblak in ker je pod seboj videl zemljo, se ni ravnal po navodilih kontrole... In tako se je zaletel v hrib, ki je bil zavrt v oblake.«

»Omenili ste slabo vreme... Zanima nas, kako usmerjate letalo v megli in takrat, če so oblaki nizko.«

»Imamo še en radar z dosegom desetih milj, medtem ko tale, s katerim letala le navajamo na pristanek, seže sto milj daleč.

Magnetofoni vse zapišejo

Navadnemu opazovalcu je nekaj strašnega, ko sliši, da mora pristati več letal. Vendar tudi v takih primerih vedo, kako in po kakšnem vrstnem redu se bodo spustila na letališče. Dokler ni vzletišče prosto, morajo vsa druga letala počakati v zraku, višinska razdalja med njimi pa navadno znaša 350 metrov. Čakajo pa tako: eno minuto zavijajo v levo, nato lete dve minuti naravnost naprej in spet minuto zavijanja v levo, vse dotlej, dokler jim ne dovolijo pristanka.

Kako zelo pomembno je vodenje letal, ki čakajo v zraku na pristanek, nam dokazuje tudi nesreča, ki se je pred leti pripetila nad New Yorkom. Takrat sta se dve letali nepričakovano znašli na isti višini in v isti točki.

Če je posel kontrolorja tako zelo odgovoren, kdo pa bi se lahko vprašali — njega kontrolira? Bolj objektivnih kontrolorjev, kot pa jih ima on nad seboj, ne more biti na svetu: njega kontrolirata dva magnetofona, ki

obratujeta vsak na petnajstih kanalih noč in dan in ki si »zapiše-« prav vse, kar je bilo izgovorenega — od najbolj navadnih telefonskih razgovorov do najbolj zamotanih povelj, namenjenih pilotom.

FILTER CIGARETE

Filter 170 nudi popolno kajenje

Izdeluje: TOBACNA TOVARNA LJUBLJANA

LONG SIZE

Pravni nasveti

K. K. T. Č. — Iz vašega pisma so razvidni tili podatki: v narodnoosvobodilni vojni ste sodelovali od 1942. leta pa do osvoboditve 1945. leta. Ta čas vam je priznan v dvojnem štetju kot udeležencu narodnoosvobodilne vojne. Moža so vam italijanski fašisti 1942. leta aretirali in kasneje odpeljali v koncentracijsko taborišče na Rab, kjer je tudi umrl. Prejemate le 1200 din kot družinska invalidska upravičenka po umrlem možu. Stari ste 65 let in živite s sinom na majhni revni kmetiji. Že od rane mladosti ste služili pri različnih kmetih, kasneje pa ste bili do 1939. leta 8 let zaposleni v Franciji. Če bi imeli vso delovno dobo priznano za pokojnino, potem bi imeli brez udeležbe v narodnoosvobodilni vojni 27 let za pokojnino. Toda ker nimate dokumentov, vam ta doba še ni priznana za pokojnino. Pri pristojnem občinskem upravnem organu ste sicer že predčasno vložili zadevni zahtevek, vendar dosej še ni bil nobeden zaslišan, namreč tiste priče, ki ste jih predlagali in poznajo vaše delo pred vojno. Zanima vas, kaj naj se napravi v vaši zadevi, da bi dobili pravico do pokoj-

nine ali pa do kakšnih drugih rednih mesečnih prejemkov?

Cim uredite vprašanje delovne dobe, ki se vam šteje za pokojnino, potem lahko kot udeleženka narodnoosvobodilne vojne od 1942. leta takoj vložite zahtevek za pokojnino po 73. členu prvem odstavku zakona o pokojninskem zavarovanju na komunalni zavod za socialno zavarovanje, kamor ste seveda pristojni. Kot kaže iz vašega pisma, upravni organ občinske skupščine, pristojen za delovna razmerja, zavlačuje vašo zadevo. Zato vam svetujemo, da se obrnete na upravni organ za vprašanja invalidov in borcev občinske skupščine, pa tudi na občinsko združeno zvezo borcev, ki naj v vaši zadevi pri upravnem organu za delovna razmerja občinske skupščine posreduje za čimprejšnjo rešitev vašega zahtevka. Opozarjamo vas tudi na tisto določilo splošnega zakona o upravnem postopku, kjer je rečeno, da mora upravni organ najkasneje v 60 dneh rešiti zadevo, sicer imate možnost, da se neposredno obrnete na drugostopenjski organ. Prepričani smo, da se bosta tako upravni organ za vprašanje invalidov in borcev občinske skupščine

kot tudi občinsko združeno zvezo borcev pobrigala za hitro in učinkovito rešitev, saj je v končni konsekvenci to tudi njihova dolžnost in seveda konkretna naloga.

P. A. M. S. — Pišete nam, da ste bili od jeseni 1943. leta pa do osvoboditve v partizanah, v raznih operativnih vojaških enotah, torej v partizanih ste vstopili po 9. septembru 1943. leta. Zato vas zanima, če kot udeleženec narodnoosvobodilne vojne po 9. septembru 1943. leta učitvate kakšno ugodnost. Prav tako vas zanima kako bi uredili delovno dobo za pokojnino, zlasti ker vam je bila delovna knjžica med vojno uničena, drugih dokumentov pa nimate. Največji problem pa je to, da ste bili pred vojno večkrat zaposleni v različnih oddaljenih krajih v Jugoslaviji kot tudi v Avstriji. Teh ljudi, pri katerih ste bili zaposleni, sploh ni oziroma se ne spominjate njihovih naslovov.

Kot udeleženec narodnoosvobodilne vojne od 1943. leta imate pravico, da se vam pokojnina poviša za 60 %, kolikor bi pokojnina, odmerjena po delovni dobi, ne dosegla 100 % pokojninske osnove. To da tako povečana pokojnina ne sme presegati 100 % pokojninske osnove. Konkretno: recimo, da vaša 100 % pokojninska osnova znaša 30.000 din,

imate pa le 25 vstevnih let za pokojnino. Kolikšna bo v tem primeru pokojnina? Za 15 vstevnih let vam gre 40 % od pokojninske osnove, to je 12 tisoč din; za vsako nadaljnje leto se pokojnina poveča za 3 % (pri ženah 4 %); torej za nadaljnjih 10 let še 3 %, skupaj 40 + 30 je enako 70 %. Vaša pokojnina bi znašala za 25 vstevnih let 70 % od 100 % pokojninske osnove; le-ta pa znaša 30.000; torej 70 % od 30 tisoč din. to je pa 21.000 din. Ker tako izračunana pokojnina ne dosega 100 % pokojninske osnove, ste pa udeleženec narodnoosvobodilne vojne od 1943. leta, čeprav po 9. septembru, se vam pokojnina poveča za 60 % od 21.000 din, kar znesi 12.600 din; 21.000 din + 12.600 din je enako 33.600 din. Ker tako izračunana pokojnina presega 100 % pokojninsko osnovo (30.000 din), ne boste torej dobili 33.600 din, temveč le 30.000, kolikor znaša 100 % pokojninska osnova.

Glede uveljavljanja delovne dobe preberite odgovor na ugodno vprašanje pod šifro K. K. T. Č. Poleg tega pa se ole: skušajte dobiti priče, ki vedo iz lastnega poznavanja, da ste bili zaposleni; mogoče je pa tudi, da so še kakšni zaposleni, ki so jih pred vojno delali občinski pradi in bi jih bilo le treba poiskati.

padel prvi sneg. Ker je bil venec precej težak, je Rudi nosil zvezdo, jaz pa venec. Potovala sva po kurirskih zvezdah. Pot je bila za naju zelo naporna, saj sva hodila nepretrgoma skoraj štiri dni. Pot naju je peljala izpod kamniških planin, preko ledene Save in mimo požganih dolenskih vasi do osvobojenega ozemlja v Belo krajino. Med potjo so naju ljudje začudeno gledali. Res sva bila nekaj nevsakdanjega za tiste dni: oba oborožena in opremljena kot partizana, povrh tega pa sva nosila še venec.

V osvobojenem Semiču sva prvič v miru prespala in se odpočila. Tukaj sva tudi zvedela, da so komandanta že pred dnevi pokopali. Dobila sva tudi zvezo s sedežem glavnega štaba NOV in POS, ki je bil takrat blizu Črnomlja.

bi za varnost v zraku, vodi pristanek za vsako letalo in preprečuje nesreče.

Čeprav je nebo še tako prostorno, so prav zaradi varnosti določili poti, ki jih letala morajo obvezno uporabljati. Široke so natančno deset morskih milj ali nekaj več kot osemnajst kilometrov.

Piloti morajo leteti po natančno določeni smeri, ki jo s svojimi signali označujejo radijski žarometi, v nasprotnem primeru pa se jim lahko pripeti, da jih celo sestrelijo. Takšno usodo je pred kakimi desetimi leti doživelo neko izraelsko letalo, ki na poti iz Skopja proti Carigradu ni hotelo leteti nad radijskimi žarometi prek Soluna, temveč si je s polemom čez Bolgarijo skušalo skraj-

LESNI KOMBINAT LJUBLJANA

Ljubljana, Langusova 8

NUDI

- STAVBENOMIZARSKE IZDELKE VSEH VRST
- TESARSKE IZDELKE VSEH VRST
- MONTAŽNE STANOVANJSKE HIŠE
- WEEKEND HIŠICE
- ROLETE, LESENE, NARAVNE IN PLESKANE, Z AVTOMATI IZ ŠVEDSKEGA VZMETNEGA JEKLA
- ZAVESE V VEČ BARVAH IN KVALITETAH S SAMONAVIJALCI IZ ŠVEDSKEGA VZMETNEGA JEKLA, NA NAVITKE MED OKENSKIMI STEKLI ALI OKOVJEM NA RILIGE
- VGRAJENO POHIŠTVO V VSEH IZVEDBAH VSE Z MONTAŽO ALI BREZ MONTAŽE DALJE
- POHIŠTVO, GARNITURNO IN KOSOVNO, V VSEH IZVEDBAH
- ZABOJI, EMBALAŽNI, VSEH VRST
- LADIJSKI POD
- REZAN LES IGLAVCEV IN LISTAVCEV VSEH VRST
- LESENA GALANTERIJA

TUZEMSTVO IN IZVOZ

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

TOVARNA VERIG

PRIPOROČA V NAKUP SVOJE KVALITETNE IZDELKE, KOT VSE VRSTE VERIG IN NJIH OPREMO, ŽICNIKE, ZAKOVICE IN VIJAKE, ODKOVKE, POLJEDELSKE NAPRAVE IN NJIH REZERVNE DELE.

LESCE PRI BLEDU

Opozorjamo potnike

na prijetno potovanje po železnici v novih ležalnih vagonih.

Zadostuje vozna karta 2. razreda in dodatna karta za ležalnik, ki stane za domače proge 1200 din, za inozemstvo 1715 din.

Ležalniki vozijo na progah: Ljubljana—Beograd, Ljubljana—Skopje in Ljubljana—München (Dortmund).

Karte lahko kupite ali rezervirate 1 mesec pred nastopom potovanja. V našem biroju dobite tudi: vse informacije v zvezi s potniškim in tovrnim prometom.

Biro rezervira sedeže, oddelke in posamezne vagon v vlakih, posreduje nabavo potnih listov in tujih vizumov, menja tuje valute, daje informacije za pravilno uporabo blagovnih tarif in daje napotke o komercialnih popustih pri prevozu po železnici.

NON STOP OD 7.00 do 20.00 URE.

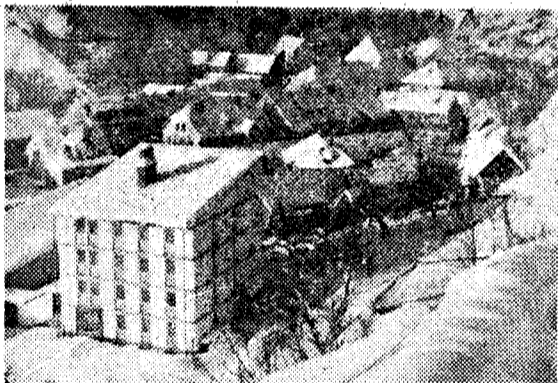
Turistično transportni biro JŽ

LJUBLJANA, Titova 32

Telefoni: 31-851 in 31-852

Telegram: FERTURIST LJUBLJANA

Poštni predal: 542

GOSTINSKO PODJETJE »BISTRA« Črna na Koroškem

In obrati gostinskega podjetja »Bistra«, hotel »Planika« in gostišča: »Teber«, »Novi most« in »Koroški kmet«.

Črna na Koroškem je slikovit gorski kraj, obdan s hrabi, ki so porasli s smrekovimi gozdovi. Kraj leži 875 m nad morjem in šteje 2800 prebivalcev. Visoke gore Pece, Olševa, Smrekovec, Raduha, Uršlja gora obkrožajo Črno in pritegnejo izletnika, da jih obišče.

Planinske postojanke, posebno pa hotel »PLANIKA« v Črni, omogočajo prijetno bivanje. Hotel ima skupno 35 sob s 56 ležišči, restavracijo s 116 sedišči in kavarno. Pota v okolico vodijo ob bistrih potokih, vse to vzbuja človeku prijetno počutje. Med najlepše predele spada Topla, gorska vasica, oddaljena od Črne uro in pol uro. Pod vznožjem Pece so stisnjene kmetije, stare več stoletij, ki se po svoji zunanosti niso spremenile.

SVOJE RENOMIRANE IZDELKE, SVETLO IN TEMNO PIVO TER PRVOVRSTEN KVAS PRIPOROČA

Pivovarna »UNION« LJUBLJANA

KOMUNALNA BANKA KOPER

TRETJE NAGRADNO ŽREBANJE

RAZPISUJE

Vsi vlagatelji, ki so že ali pa bodo do 31. januarja 1965 vložili na hranilno knjižico najmanj 50.000 dinarjev in to vlogo vezali na odpovedni rok nad 12 mesecev, pridejo v poštev pri nagradnem žrebanju, ki bo dne 6. februarja 1965.

ŽREB BO RAZDELIL 32 NAGRAD, IN SICER:

- 1 televizijski sprejemnik
- 3 radijske sprejemnike
- 3 električne gramofone
- 5 transistorskih sprejemnikov
- 5 fotografskih aparatov
- 5 električnih brivskih aparatov
- 10 hranilnih knjižic po 10.000 din

Razen žrebanja imajo vlagatelji še to ugodnost, da se jim take hranilne vloge obrestujejo po 6,5 % letno.

Vloge sprejema Komunalna banka Koper s svojimi enotami v KOPRU, IZOLI, ILIRSKI BISTRICI, PIRANU, POSTOJNI in SEŽANI.

Odločite se za takšno varčevanje, koristili boste sebi in skupnosti!

Kemična tovarna Moste LJUBLJANA

proizvaja po svetovno znani kvaliteti v tuzemstvu pa prodaja po najnižjih cenah:

- ALUMINIJEV OKSID — GLINICO Al_2O_3
- ALUMINIJEV HIDRAT $Al(OH)_3$
- ALUMINIJEV SULFAT $Al_2(SO_4)_3 \times H_2O$
- KALJEV ALUMINIJEV SULFAT — STIPSA $K_2SO_4 \cdot Al_2(SO_4)_3 \cdot 24 H_2O$
- ŽIVOSREBROV OKSID HgO

Obenem obveščamo cenjene odjemalce, da bomo v bližnji bodočnosti pričeli s proizvodnjo novega proizvoda poliamidne svile »YULON«

Zahtevajte ponudbe in vzorce in prepričali se boste

Telefon h. c. 30-351, komerciala 30-732

Poštni predal 589/XI, Ljubljana

izdeluje kvalitetno perilo,
oblačila in pletenine

SKRIVNOSTNA MAJA

Iz obveščevalcevih pisiskov

Isto noč sem se oglasil v njenem majhnem enosobnem stanovanju. Lepo urejeno, čisto in prijetno gnezdo. Skuhala je kavo, potlej pa je vprašala, ali igram karte, domino ali kaj podobnega.

— Ne, že leta ne. Igram samo šah, sem odvrnil.
— Potem bova igrala šah, je rekla.
Jaz bi bil rad sedel poleg nje in jo poljubljal, ona pa je nalašč prinesla šah. Nisem mogel zlorabiti zaupanja in privolil sem, da odigram nekaj partij. Začuda, odlično je igrala. Spotil sem se, da sem se ubranil v nekaj partijah. Potem sva se pogovarjala o vsem mogočem. Rada je govorila o književnosti in spet me je presenetila, ker je odlično poznala dela nekaterih naših in tujih pesnikov. Čutil sem, da je zame vedno večja skrivnost, čim dalj jo poznam. Znala je na pamet dosti Heinejevih, Puškinovih in celo Njegoševih stihov iz »Lučke«.

Nenadoma mi je rekla:
— Ti si morda nocoj pričakoval kaj drugega.
— Zakaj tako misliš? sem vprašal.
— Moški dostikrat ne spoštujejo žensk in jim ne morejo biti dobri tovariši; radi bi bili samo ljubimci, je rekla in me merila s pogledom, ki se je v njem zableščala motna megla sovraštva, kot se mi je zazdelo.

Razumel sem to kot očitak in menda sem zardel. Pogledal sem na uro in rekel, da je že kasno in da moram iti.

Zmenila sva se, da se bova dobila spet v nedeljo, če bova prosta. Ogazil sem, da ima telefon, in jo vprašal za številko. Povedala mi jo je in poslovala sva se.

Naslednjo nedeljo sva si izbrala Medvedgrad. To si je izmislila ona in jaz sem privolil, čeprav je bilo daleč. Vzel sem taksi, da naju je odpeljal do Sestina, potlej pa sva se izgubila na levo v gozd. Poznal sem pot, toda ona je predlagala, naj greva drugod. Ko sva hodila pol ure, sva obstala v neki dolinici, da bi si odpočila. Medtem ko sva sedela, sem zaslišal, da po gozdu nekdo hodi. Blizhal se nama je miličnik.

Nisem se zmenil zanj, pa me je presenetilo, ko je zarezal vame:

— Kaj delate tukaj? Pokažite legitimacijo!
Bilo mi je neprijetno, še posebno, ker sem vedel, da miličniki nikoli takole ne vznemirjajo izletnikov. Kljub temu sem mu mirno pokazal svoje listine in mu rekel, da lahko gre.

— Ne, ne grem. Pojdite z menoj naprej, je grobo odgovoril. Njegovo ravnanje me je presenetilo. Ostro sem mu pogledal v oči, a tedaj mi je pogled zdrsnil čez njegovo ramo na Marijo. Stala je in v tem hipu je odmaknila pogled od mene. Spet sem pogledal miličnika. Nisem mogel razumeti, za kaj gre. Pomislil sem, ali morda pozna Marijo, a to misel sem zavrgel. Tedaj mi je miličnik ukazal:

— Obrnite se in pojdite, drugače bom streljal!
Te besede so bile zelo odločne. Znal sem razlikovati ton grožnje od tona odločnosti. Da je res tako odločen, je dokazovalo, da je nameril revolver vame. Zganil sem se, ko da ga bom ubogal, a naglo sem odskočil, ga zgrabil za roko in mu jo zvil. Odjeknil je strel. Brcnil sem orožje, odskočil in izvlekel svojo pištolo. Miličnik se je odvalil za nekaj korakov, naglo vstal in začel bežati. Zaklical sem, naj počaka, on pa je še hitreje stekel. Nisem se mogel odločiti, ali naj streljam nanj, pa sem pomiril čezenj, on pa je še kar bežal in izgubil v gozdu.

V tem hipu sem se ozrl na zagledano Marijo, kako se bliža mestu, kjer bi morala biti pištola, ki jo je bil spustil miličnik. Polskak sem jo in jo vtaknil v žep.

— Dovolj mi je sprehoda, je rekla. Vrniva se v mesto. Spotoma sva malo govorila. Jaz sem premišljal o miličniku, ona pa se je ukvarjala s svojimi mislimi. Skušal sem jo razveseliti, a to se mi je posrežilo šele, ko sva se približala Sestinu. Ta večer me je znova poklicala v svoje stanovanje.

— Nekako strah me je po tistem, kar se je zgodilo danes. Rada bi, da bi preživel večer pri meni, je rekla, ko me je poklicala.

Privolil sem, in ko sva skupaj poverčevala, sva odšla v njeno sobo. Kmalu je pozvonil telefon. Bila je v kuhinji in hotel sem vzdigniti slušalko, ona pa je pritekla in jo zgrabila pred menoj ter me pri tem ošvrknila s karajočim pogledom, češ kako si sploh upaš poskusiti odgovoriti na poziv, ki je namenjen drugemu.

Skomignil sem z rameni in obmolnil ter prislusnil, kaj bo rekla tistemu, ki kliče.

— Da, slišim. Jutri pridem na snemanje. Imam goste... Da, da... jutri se bomo pogovorili.

Ko je spustila slušalko, se je obrnila k meni:
— Nisem ti povedala, da kdaj pa kdaj delam pri filmskem podjetju. Zdaj mi telefonirajo, da moram jutri na snemanje. Spomnil sem se, da mi je pripovedovala, da dela v podjetju za prodajo nepremičnin. Ko da bi začutila, da premišlujem o tem, je dodala:

— Stalno delam v podjetju za prodajo nepremičnin kot uslužbenka, poleg tega pa igram tudi kakšne manjše vloge v filmih.

Se enkrat sem pomislil, kako čudna in zapletena ženska je. Ni mi bila všeč njena igralska sposobnost in jel sem premišljevati o vsem tem, a ona me je prekinila.

— Ne vem, zakaj sem tako utrujena, je rekla in zaprla oči. Te besede so zadostovale, da sem razumel, kaj naj storim. Smešljaje sem se dvignil.

(NADALJEVANJE)

Tam, kjer se stikajo rašiški, gamejski, črnuški in trziški gozdovi, ob poti, ki vodi iz Crnuč na Rašico, je padel Cene Stupar-Matevž 15. novembra 1944 v boju z nemško policijo. Danes na mestu njegovega poslednjega boja stoji obeležje, ki spominja na njegovo junaško revolucionarno pot.

Noč in dan sta minila od napada nemške policije na Rašico četo, ki je po napadu razpadla na manjše enote. Cene, Miha, Peter, Lojze in Jože so polegli v nizki smrekovi gozdček. Jesenski dež je izpodrinil toploto prejšnjih dni. Fantje niso pomisljali, da so lačni in da se jim obleke neprijetno in vlažno lepijo na kožo. Po glavah jim je rojilo, kaj bo prinesel jutrišnji dan. Le zakaj so jih Svabi uspeli razbiti, jih je glodalo. Morda so podcenjevali njihovo moč in izkušnje? Najbrž bo tako. Tudi preveliki optimisti so bili, so fantje reševali svoje bor-

beno razpoloženje. Sicer pa, brez optimizma tudi revolucija ne bi »stekla«.

Pogledi borcev v smrekovem gozdičku so potovali skozi debela smrek na jaso pred gozdičkom in se vračali. Nemo so zdrli drug v drugega. Cene je bil med njimi zelo priljubljen. Bil je izredno razumen in politično najmočnejša osebnost takratnega Posavja. Ko bi ne

Cene je govoril prepričevalno, mirno in pridušeno. »Tovariši, ki niso prišli na zborna mesta, moramo poiskati in jih usmeriti v Ljubljano. Tu nam ni več mesta. Svoje delo bomo prepustili nekompromitiranemu zaupnikom in simpatizerjem.«

Tako je Cene razvil svojo misel. Rešiti organizacijo, ne lastno glavo. Vedel je, da bo

Cene Stupar-Matevž

imel puške pri sebi, bi mu prisodili mesto znanstvenika in ne proletarca. Borci so mu zapuili. Znal je voditi proletarce v boju za svoje pravice ob veliki stiski tekstilnih delavcev. Njegova beseda pomeni dejanje.

Toda Cene je bolan. Že leta ga mučita astma in srčna napaka. Gotovo bi ju v normalnih dneh prenašal neprimerno lažje kot v nečloveških pogojih boja proti fašizmu.

Tak je bil Cene. Prisedel je k ostalim v smrekovem gozdičku. Nekaj parov oči je zazrl vanj. Cene bo pričel pogovor, najprej o nepomembnih, nato se bo lotil najvažnejših stvari »Tovariši, razpravljajte o uspehu in neuspehu naše čete prepustimo našemu partijskemu vodstvu. Važno je, da smo sprožili plaz, katerega Nemci ne bodo mogli utaviti.«

Nato so se poslovili, si stisnili roke ter odšli vsak na svoje določeno mesto, življenju ali smrti naproti.

Teden dni Cenetovega nečloveško napornega življenja je rodil sadove. Vstaje okupatorju ni uspelo prekiniti in to je bilo najvažnejše. Misel Cene in njegovih tovarišev herojev Staneta Kosca, Maksa Pečarja, Janeza Bizjaka in Reže Dragarjeve je bila prava. Pred umikom s terena, kjer so zviadali neznojni pogoji za delo, je treba izkoristiti vse možnosti, čeprav za ceno svoje življenja.

Jože Ravbar-Još

Sklepi posvetovanja v Zveznem odboru ZZB NOV Jugoslavije

Na posvetovanju o reševanju prošelj in pritožb, ki je pred kratkim bilo v Beogradu in ki smo o njem že poročali, so sprejeli te sklepe:

1. Organizacije borcev naj rešujejo vloge in pritožbe tako kot politične naloge in naj v njih gledajo probleme, ki jih je treba od časa do časa obravnavati pri predsedstvih organizacij borcev, in če je potrebno, predložiti te analize tudi občinskim skupščinam in drugim pristojnim organom.

2. Prizadevati si je treba v celoti izkoristiti vsa razpoložljiva sredstva tako pri občinah kakor tudi pri širši družbeni skupnosti za reševanje socialnih problemov borcev.

3. Za hitrejšo odpravljanje vzrokov, ki povzročajo dviganje števil pritožb, je nujno čimprej usposobiti in okrepiti občinske socialne službe, ki v občinah rešujejo zadeve borcev.

4. Pri združenjih in zvezah je treba — odvisno od problemov — organizirati prostovoljno službo znanih borcev, ki bodo s polno politično in družbeno odgovornostjo do teh problemov pomagali prizadetim. Ta zadeva se da ure-

dit tudi z nastavitvijo posebnega strokovnega uslužbenca, ki pozna zakonodajo, ki se nanaša na borce.

4. Organizacije borcev morajo zaradi koordinacije dela zagotoviti stike s službami, ki rešujejo ta vprašanja.

5. Voditi je treba evidenco o vseh strankah, ki se obračajo ustno ali pisno na organizacijo, in spremljati pritožbo do njene rešitve.

Glede izvajanja navodil o kriterijih pri priznavanju posebne delovne dobe so bili sprejeti ti sklepi:

1. Organizacije borcev naj z navodilom o kriterijih seznanijo vse člane organizacije, da bi vedeli ali izpolnjujejo pogoje za priznanje posebne delovne dobe in da tudi spoznajo pogoje za tiste, ki dajejo drugim osebam izjave o udeležbi v NOB.

2. Komisije združenj borcev, ki preverljajo podatke o vlogah in izjavah za priznanje posebne de-

lovne dobe se morajo obvezno seznaniti z navodili in svoje delo prilagoditi načelom v teh navodilih. Ugotovljeno je namreč, da so mnoge komisije v tem pogledu naredile marsikatero napako. Mišljenja organizacij borcev mora temeljiti na neizpodbitnih dejstvih o obsegu, povezanosti in moči dela prosilca za priznanje posebne delovne dobe, da se omogoči komisiji občinske skupščine, ki je edina pristojna za to, izdajati v tej zadevi pravilne in pravnomojne odločbe.

3. Organizacije borcev naj ostvarijo še popolnejše in krepke sodelovanje z organi in službami, ki rešujejo vloge o priznavanju posebne delovne dobe, da se s tem zagotovi boljše in hitrejše reševanje zadevnih vlog posameznih članov. Organizacije borcev pa morajo prepričati priznanje te dobe tistim, ki se poslužujejo lažnih podatkov, da bi uspeli, čeprav niso udeleženci NOB.

4. Organizacije borcev si morajo tudi prizadevati, da bodo reševali vloge za priznanje staža borca res strokovni referenti in komisije, da bo delo res brezhibno.

TRGOVSKO PODJETJE »SOČA — KOPER«

V naših sodobno urejenih poslovalnicah v Kopru, Izoli, Piranu, Ilirski Bistrici in Pivki boste postreženi hitro, solidno in po zmernih cenah z vsemi vrstami tekstila, plateninami, konfekcijo, obutvijo, usnjem in plastičnimi masami. Ugodna priložnost, da boste za dopust, potovanja in izlete elegantno in udobno oblečeni. Za nakup s tujo valuto nudimo 20 % popust.

RIŠE: TON
PIŠE: BON
MARKO
IZ
MEDVEDJE
GORICE

25. Iz Medvedje gorice so s strahom pristuškovali proti Plinini. Kakšni pomeni to divje streljanje? Nekateri so že vedeli, da se je tam utaborila četa partizanov. Zdaj jih je grizla skrb: »Ali jih je kdo izdal?« — Sum je padel na Alda, ki je prejšnjega dne, nekateri so ga videli, odšel na zasledovanje. »Samo ta podlež je česa takega sposoben! Vedno se je ukvarjal samo z umazanimi posli, preživljal se je za judčev denar, Mussolinijev pes!« Tedaj se je za vasjo dvignilo zariplo in pobesnelo vpitje. Ljudje so se umaknili v hiše, nekateri tudi v krčmo, kjer so naročili merico vina ter se stisnili za mizo v kotu.

26. Vpitje je prihajalo vedno bliže. Tedaj je v krčmo planil fant in si z obema rokama pokrival obraz. Na dušek je izpraznil merico vina in nato mahal z rokami kakor blazen: »Glejte, kaj so storili, hudiči! Nekomu so odsekali glavo, zdaj jo pa nosijo kakor svoj prapor in pojo glvinec. Na tak način morajo dokazati svojo zmago, rimske volkulje!« — Pivci so se zdaj zrinili do okna in ostrmeli kakor nemi kipi. Fašisti so polni maščevalnosti in zmagoslavja zasadili kol z glavo v sneg na križišču sredi vasl. Ljudje so nemo strmeli; po njihovih licih so polzele debele solze. V njihovih srcih sta se rodila odločnost in upor. Brez milosti!

27. Komandanta Bora so ljudje poznali, imeli so ga radi in so ga spoštovali kot junaka. Zdaj so ga prepoznali. Roke so se jim stiskale v pesti, v oči se jim je nabiral srd. Tedaj sta v krčmo stopila dva fašista in kazno, da sta žejna, naročila vina. Mož, ki je sedel za mizo in je bil običajno redkih besed, je natakarcito ostro zapretl: »Samo privošči, hudičim, prijazno besedo!« Z vinom jima je sicer postregla, vendar je izkupiček položila pred možarkarja, ki jo je bil poprej razžalil: »To oddaj, že veš kam! To je moj prvi prispevek za... OF,« je rekla tiše. Vsi so se pomenljivo spogledali. Odhajali so z mislijo: »To oskrunivo bo stokrat maščevano!«

● Skupna zemeljska površina obsega 13.178 milijonov hektarov; od tega zavzemajo gozdovi 4110 hektarov ali 31 odstotkov celotne zemeljske površine. Med celinami je po obsegu gozdnih površin prva Afrika z 2987 milijoni hektarov, druga Azija (brez SZ) z 2718 milijoni hektarov, gozdnata površina v Centralni in Južni Africi pa obsega 473 milijonov hektarov. Največja dežela na svetu, ZSSR, ima 2234 milijonov hektarov gozdne površine. Po odstotku z gozdom poraščene površine v razmerju s celotno površino sta na prvem mestu Centralna in Južna Amerika (51 odstotkov), zaradi česar jo imenujejo »Zelena celina«, drugo mesto pa gre Severni Ameriki. Svetovne zaloge lesne mase, ki so dostopne za izkoriščanje, znašajo po cenitvah 128.813.000.000 kub. m., ZSSR

Dobro je, če veste...

ima v tem pogledu prvo mesto; njene zaloge znašajo 42.813.000.000 kub. m, tej sledita Severna Amerika s 36.640 milijoni in Azija (brez ZSSR) z 22.020.000.000 kub. m.

● Japonska ima skoraj 100 milijonov prebivalcev. Povprečna gostota naseljenosti znaša okrog 200 ljudi na kv. km, kar pomeni, da je Japonska po Nizozemski in Belgiji najgostejše naseljena dežela na svetu. Ker je Japonska gorata dežela, so planinska področja bolj slabo naseljena, pač pa so nižine naseljene izredno gosto, in sicer bolj gosto kot v kateri koli drugi deželi na svetu. Samo na tokijski nižini, ki obsega 13.000 kv. km, živi skoraj 20.000.000 ljudi. V posameznih območjih te nižine doseže gostota naseljenosti kar 1200 prebivalcev na kv. km.

● Število kinematografskih obiskovalcev v ZSSR je znašalo v prvem polletju 1964. več ko 2.000 milijonov. V tem razdobju so prodali 154.000.000 kinematografskih vstopnic več kot v ustreznem razdobju 1963. l.

● Na Češkoslovaškem pride na vsakih 520 prebivalcev po en zdravnik. Po statistiki UNESCO je ČSSR v tem pogledu tretja na svetu — po Izraelu in ZSSR.

• TV 15- izhaja vsak teden - Izdaja ga predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije - Zavod »Borec«, Lj. Beethovnova 10/II - Tisk in kličjeje CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana - List ureja uredniški odbor - Letna naročnina znaša 800 dinarjev - Posamezna številka stane 20 dinarjev - Naročnino pošiljajte na naslov: Uprava »TV-15«, Ljubljana, Beethovnova 10, prtlj., p. predal 598/XI ali na čekovni račun pri Narodni banki 600-11/608-29 - Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik »TV 15« 21-901, tajištvu in novinarji »TV 15« 22-313, uprava »TV 15« 22-807 - Rokopisov ne vračamo

Odgovori na »Znanje in spomin«:

1. Franc Močnik
2. Janez Bizjak
3. Georgij Konstantinovič Zukov
4. Baza 20

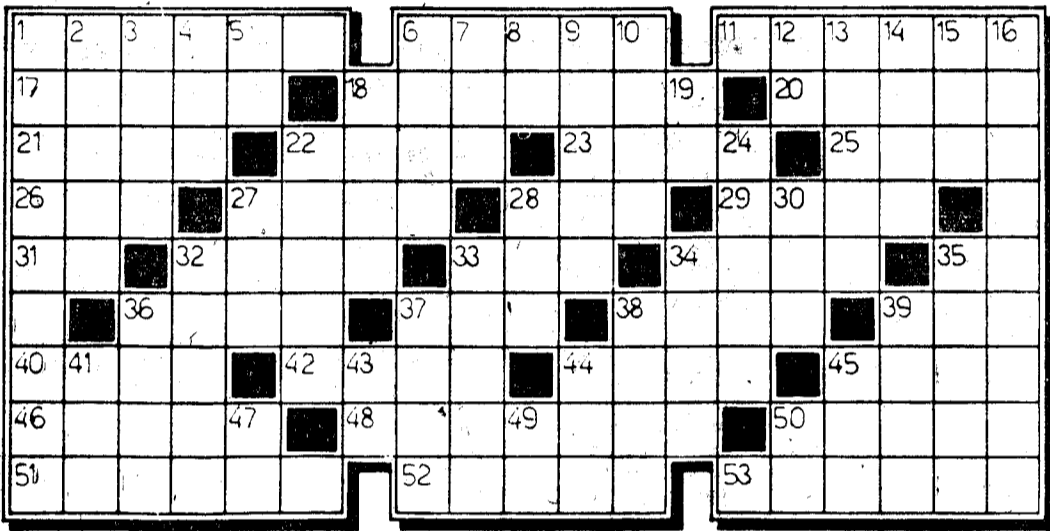
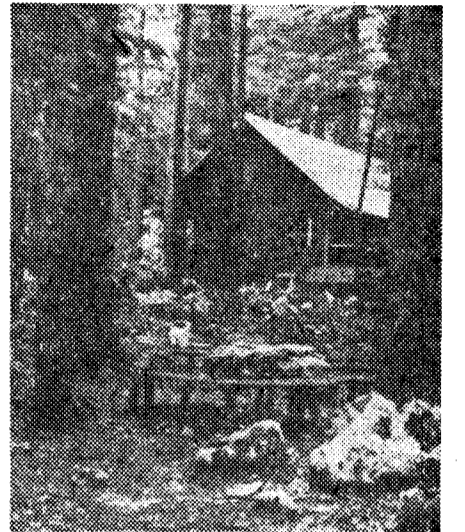
Matematik in pedagog, katerega sloves je prišel tudi v mednarodne kroge, se je rodil pred 150 leti. Njegova zasluga je, da se je matematika v avstrijskih solah pričela poučevati praktično in za praktično uporabo, z miselnim sodelovanjem učenca in ne na izust, kot so takrat prakticirali avstrijski pedagogi. Napisal je mnogo učbenikov matematike za osnovne, srednje in visoke šole. Zahteval je, naj matematiko poučujejo v materinem jeziku. — Kdo je bil ta napredni reformator avstrijskega šolstva, doma s Cerkljanskega?

V NOV je sodelovala vsa njegova družina. Trije bratje so nosilci »Partizanske spomenice 1941«. Zaradi uspešnega političnega dela v delavskem gibanju, kateremu se je priključil leta 1934, so ga internirali v Ivanjici. Septembra 1941 je postal komandir Moravske čete, ki je doživela svoj ognjeni krst v spopadu s sedemsto nemškimi vojaki. Sovražnik se je potem, ko je komandir Moravske čete ustrelil njegovega komandanta, umaknil pred dvajseto-rico partizanov. — Kdo je bil junak, ki je padel 29. oktobra 1941 pri Dobravi pri Ljubljani?

Izdela je načrt za operacijo decembra 1941 pri Moskvi, ko so se Nemci morali v neredu umakniti za skoraj 400 kilometrov in so doživeli prvi večji poraz v drugi svetovni vojni. Leta 1942 je postal namestnik komandanta oboroženih sil SZ in izpeljal številne uspešne operacije proti Nemcem: bitka za Volgo grad, razbitje blokade Leningrada, osvoboditev vsega okupiranega ozemlja SZ, zavzetje Berlina in druge. — Kdo je ta štirikratni heroj in maršal Sovjetske zveze?

Področje Roga ni bilo namenjeno za zadrževanje večjih partizanskih bojnih enot, temveč je bilo primerno za skri-vališča bolnic, tehnik in tiskarn. — Na pomlad 1943 so se z Dolomiti vrnili na Rog CK KPS, IO OF in GSS. Aprila so postavili v kotanji nad Červanovo cesto prvo barako, okrog katere je čez čas zrastle pravo partizansko naselje. — Kako se je imenovalo to naselje, v katerem so vse do pozne jeseni delovali organi in forumi narodnoosvobodilnega gibanja?

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. pomemben slovenski impresionistični slikar, 6. sloj, 11. dirigiran izstrelek, 17. slab pesnik, pesnikun, 18. slovenski pesnik, po katerem se je imenovala ena od brigad, 20. priprava za cvrtje, 21. trd subtropski les, 22. drobci nesnage, 23. nedeljiv delec snovi, 25. pogodba med državami, pogosto vezana na armadno dogovore, 26. log, park, 27. telovadno orodje, 28. ime pesnika Grudna; tudi drug izraz za jarem, 29. strateško pomemben del prometne poti, 31. oranje, 32. povišanje, zvišanje, 33. pod, 34. strupena kemična prvina, 35. kemični znak za američij, 36. drugi izraz za čelado, 37. tekočina v srcu in žilah, 38. surovina pri izdelavi piva, 39. spodnja stena posode, 40. vojaška enota, 42. glavno mesto Gane, 44. pripadnik starega evropskega naroda (Scit), 45. otok v Jadrani pri Silbi, 46. otok v Jonskem morju, Odisijeva domovina, 48. oficirski čin, 50. citati, 51. žuželka, ki nabira med, 52. material za izdelavo nezgorljive opeke, 53. močno razstrelivo.

Navpično: 1. slovenski pesnik — letos se spominjamo 120-letnice njegovega rojstva —

po katerem se je imenovala ena od brigad, 2. narodni heroj (Ivo Lola), 3. strupena rastlina iz družine zlatičnic, 4. orientalsko gostišče, 5. prva in četrta črka v abecedi, 6. del vrat, 7. zaničljiv izraz za Italijana, 8. latinski predlog, 9. čistoča, 10. vođa narodov Jugoslavije v borbi in miru, 12. kratka za »avtonomna pokrajina«, 13. mesto v Slovenskem primorju, ki smo ga dobili po dosežkih v NOB, 14. prav tak, 15. lahkoletna disciplina, 16. prevozno sredstvo, izredno pomembno v sestavi armade, 18. alkoholna pijača, 19. kadar, če, 22. najmanjši glasbeni interval, 24. potomec belih in črnih staršev, 27. števniki, 28. pritok Balkeškega jezera v SZ, 30. velika posoda za tekočine, 32. koci-ne, 33. neumnica, 34. zagozda, 35. špansko žensko ime (filmska igralka Ekberg), 36. poveljstvo oboroženih sil, 37. hrvaški narodni heroj (Josip), 38. »električna« morska riba, 39. del roke, 41. figura pri četvorki, 43. kratka za »košarkarski klub«, 44. števniki, 45. makedonsko kolo, 47. kemični znak za aluminij, 49. ime črke M, 50. sedma in peta črka v besedi pod 16. navpično.

Izžrebani nagrajenci

Med 412 rešitvami nagradne križanke v 41. številki »TV-15« smo izžrebali naslednjih deset nagrajencev:

1. nagrado 5000 dinarjev dobi Aljaž Gosnar, Celovška 124, p. Ljubljana;
2. nagrado 4000 dinarjev dobi Tonka Arl, Gosposka 24, p. Maribor;
3. nagrado 3000 dinarjev dobi Lili Glad, Trg svobode 36, p. Kočevje;
4. nagrado 2000 dinarjev dobi Martin Humar, Zasip 88, p. Bled I;
5. nagrado 1000 dinarjev dobi Marijan Presečnik, Rožna dolina 129, p. Nova Gorica.

Od 6. do 10. je žreb določil knjižne nagrade naslednjim: Alojz Luskovec, Češnjica 1, p. Zeleniki; Ružica Turk, Rožna dolina XVII/21, Ljubljana; Milan Barovič, Sevnica ob Savi; Janko Perinčič, Trg svobode 15, p. Kobariid in Danica Rožanc, Martinjak 16, p. Cerkljina pri Rakeku.

Denarne in knjižne nagrade bodo nagrajenci prejeli po pošti.

Rešitve za današnja križanka pošljite najkasneje do 20. novembra.

Gospodinjki pripomočki, oprema, ure, odeje, perilo, kolesa, pohištvo — vse v poslovalnicah

NAMA
LJUBLJANA

OBRATNO PODJETJE

DEŽNIK
LJUBLJANA

Aleševčeva 12 in 14

proizvaja kvalitetne dežnike vseh vrst.

TONČKOVA SMRT

Taborili smo v smrekovi dolini nad Muljavo. Košate krošnje stлетних drevov so nas pokrivalo kakor ogromen klub, katerega spodnji rob je v enakomernih presledkih privzdigoval veter in nam odkrival zeleno dolino z belimi hišami Jurčičeve rojstne vasi.

Muljavsko taborišče je bilo najlepše, kar se jih spominim. Ne vem, če je bil kdo med nami umetnik, da je bil videl in cenil njegovo lepoto. Podzavestno pa smo jo vsi čutili: v njem smo bili manj utrujeni in manj lačni, pozabljali smo celo na vojno, ki je divjala povsod okrog nas.

Sončni poletni dan je bil miren in nam je hitro mineval med običajnimi opravili. Postavljali smo šotore, pripravljali ležišča ter se med smehom in veselimi šalami kopali v potočku ob vznožju hriba. Bili smo bolj podobni nedelj-skim izletnikom kakor vojakom na fronti.

Sele v mraku so nas oddaljeni strelci iz italijanskih postojank vrnili v resnično življenje. Dolge temne sence in nenadno tiho pokanje suhih vej nas je neprestano opozarjalo na nevarnost. Straže so postale pozornije, taborišče je bilo tišje in prej visoki ogenj je komaj še tlel pod visoko smreko.

Večer je bil čas za razmišljanje. V kratkih minutah pred počitkom je bilo treba razvozlati nšesteto vprašanje, na katera nas ni pripravila ne domača hiša ne šolska modrost.

Takrat me je posebno zanimalo vprašanje: kaj je pogum? Pogum je postal edino merilo človeške vrednosti in želel sem dognati njegovo bistvo ter najti definicijo. Studij filozofije na visoki šoli je zapustil v moji glavi neizbrisne sledove.

Med šotori sem iskal Tončka, s katerim sem se hotel pogovarjati. Bila sva znanca še iz otroških let in po odhodu v partizane često skupaj. Pogovori z njim so mi bili vedno prijetni, ko je brez vsake učnosti in visoke filozofije našel točne odgovore tam, kjer so zame obstajala sama protišlova. Obenem je veljal za pogumnega in hladnokrvnega borca.

V temi sem iskal stezo, ki je vodila k njegovemu šotoru. Sedel je sam na podrtem deblu stare smreke in si z roko podpiral glavo. Od daleč je bil podoben veliki kamniti krasni gmoti, ko je tako nepremično gledal proti ugašajočemu ognju sredi taborišča.

»Kar sam?« sem ga ogovoril.

Tako je bil zatopljen v svoje misli, da je prezrl moje vprašanje in glasno nadaljeval svoje razmišljanje:

»Veš, morda je prav, da sem šel k partizanom, nisem pa prepričan, da se bo ta pot za-me srečno končala.«

Njegove besede so me presenetile in nisem vedel, kaj naj bi mu bil odgovoril. Tako govorjenje smo takrat imenovali malodušnost, ki jo je treba z vsemi sredstvi iztrebiti iz naših vrst. Verjetno je čutil mojo zadrževanje, ki mu je postala neprijetna, ali pa je hotel ostati še nekaj trenutkov sam:

»Rad bi jedel kruh!«

Kruh je bil takrat redkost, samo bolničarji so ga hranili nekaj kosov za bolnike. Odsel sem k zdravniku, s katerim sva bila znanca, in se vrnil z velikim kosom črnega kmečkega kruha. Tonček-ga je počasi jedel, in kakor da nisem poleg njega, spregovoril sam zase:

»Rad bi spet videl mater in domačel!«

Vse nas je takrat vleklo domov, toda glasno tega ni nihče povedal. Take besede so pomenile strah in tega takrat ni hotel nihče pokazati. Razločno sem videl, da se Tonček nečesa boji in da je strah močnejši od njegove volje. Ker so bile njegove besede za tisti čas tako nenavadne, sem mu odgovoril s tedaj običajno politično parolo:

»Vojske bo kmalu konec in vsi bomo spet doma.«

Tedaj me je začudeno pogledal in naglo odgovoril:

»Vojske ne bo kmalu konec in vseh ne bo domov.«

Zdaj nisem vedel več odgo-

vora. Tonček je podiral v me-mladostno navdušenje, ki me je privedlo k partizanom, ko je govoril resno in preudarno kakor zrel človek. Meni pa je bilo mladostno zanesenjaštvo nadvse drago in nisem želel videti resničnosti. Zato nisem mogel opravičiti njegove bojazni, ker nisem razumel njenih razlogov.

Sedela sva še nekaj časa skupaj brez besed. Kmalu pa je Tonček vstal in mi ponudil roko, ko sem odhajal. Stisnil sem mu jo, čeprav že dolgo nisem bil več vajen na tako poslavljanje.

Nazaj grede sem se na pol poti do šotora obrnil. Tonček je še vedno stal pred svojim šotorom in gledal za menoj. Njegove oči so se temno svetile kakor jeklo njegovega mitraljeza.

Drugo jutro sem dolgo spal. Ze zbujen sem še dolgo ležal pod šotorom in mislil na pogovor s Tončkom. Vse bolj in bolj mi je postajal nerazumljiv. Kako bi uskladil njegov pogum v resnični nevarnosti in njegov strah v tišini mirnega, varnega taborišča?

Bilo je že skoro poldan, ko so nas kuharji klicali h kosilu. V dolgih vrstah smo se postali vili pred kotli, ko je mimo nas nenadoma tekel kurir iz glavnega štaba. S komandantom bataljona je spregovoril ne-

kaj tihih besed in takoj nato je prišlo povelje:

»Prevrnite kotle in takoj na položaje! Italijani prodirajo z vseh strani.«

V trenutku so se vrste razpršile, šotori so izginili in že smo tekoma hiteli Italijanom naproti. V naglici sem se ozrl po nasprotnem bregu, kamor je odhajala Tončkova četa. Videl sem ga še, ko je prišel na vrh in med potjo nekaj naročal svojemu pomočniku pri strojnici.

Naša četa se je razporedila v bregu nad stiškim samostanom. Pod seboj smo gledali staro obzidje, izza katerega so že celo uro prihajale dolge vrste italijanskih vojakov ter se na širokem travniku razporedile v bojno črto. Naši strelci so jih hitro prisilili, da so se umaknili nazaj za obzidje in do večera jih nismo več videli.

Z druge strani brega proti Krki pa so neprestano odmevali strelci. Četa, v kateri je bil Tonček, je napadala kolono iz Novega mesta. Italijani so hoteli na vsak način prodreti s te strani. Po brnenju motorjev smo sklepali, da so za napad pripravili tudi tankovske enote. V zraku pa je neprestano krožilo veliko letalo in spuščalo bombe na naše položaje.

Zvečer je prišel kurir iz glavnega štaba. Štab je zahte-

val, da gremo na pomoč nad Krko.

Tončkova četa je ležala ukopana na opuščeni cesti nad dolino. Borci so bili utrujeni, vendar so zagrizeno napadali že na pol razbit italijanski tank, ki se je ustavil komaj deset metrov pred njihovo vrsto. Neprestano so metali ročne granate na njegov oklep, izpod katerega se je usipala toča krogel.

Prvega znanca, ki sem ga srečal, sem vprašal, kje je Tonček.

»Padel je pri prvem napadu. Kroglja iz italijanske težke brede mu je prebila čelado in v trenutku je bil mrtev.«

Vest me je strašno prizadela. Njegov sinočnji pogovor mi je postal takoj razumljiv. Vedel je za svojo smrt in se je ni izognil. Zdaj sem vedel, kaj je pravi pogum.

Po večdnevni bojih smo prisilili Italijane, da so se umaknili nazaj v svoje postojanke. Tončku smo pripravili najlepši pogreb, kar jih je bilo do tedaj pri partizanih. Ob njegovem pogrebu sem se morda edini zavedal, da pokopujemo najhrabřejšega vojaka iz naših vrst.

Anton Mekinc iz Štepanje vasi je padel 6. junija 1942 nad Krko. Šest dni kasneje je bil pokopan na pokopališču v Krki, leta 1945 pa so bili njegovi posmrtni ostanki preneseni v skupno grobnico padlih partizanov v Štepanji vasi, kjer počiva tudi njegov brat Pavle. Franc Zugel-Zvone